

Slovenská numizmatika

XXI

NITRA 2021

SPOLOČNOSŤ ANTONA TOČÍKA

NÁRODNÝ NUMIZMATICKÝ KOMITÉT SR

SLOVENSKÁ NUMIZMATICKÁ SPOLOČNOSŤ pri SAV

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV SAV

Zostavili: PhDr. Eva Kolníková, DrSc. a Ing. Zbyšek Šustek, CSc.,
z podkladov PhDr. Jána Hunku, CSc.

Posúdili: doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc., PhDr. Ján Rajtár, CSc.,
PhDr. Marián Soják, PhD., Ing. Zbyšek Šustek, CSc.

Texty príspevkov a resumé preložili: Daniel Haas Kianička, Danica
Chovanová, Lubomíra Kuzmová, Gabriel Nevizánsky, Jazmína Obedová,
Zbyšek Šustek

Rukopisy prijaté v rokoch 2018 – 2021

Grafické spracovanie: P. Červeň

Tlač: PRIMA-PRINT, a.s., Ul. Odbojárov 294/10, 955 88 Tovarniky

Na obálke motív raziča z medaily akad. sochárky L. Cvengrošovej

ISBN 978-80-97081-91-1

OBSAH

PHDR. JÁN HUNKA, CSC. – Život a dielo.....	7
JÁN HUNKA – Bibliografia 1984 – 2020.....	11

ŠTÚDIE A MATERÁLY

EVA KOLNÍKOVÁ – JÁN TIRPÁK, Mince z laténskeho hradiska „Liptovská Mara“ a z priľahlých osád (Coins from the La Tène Hillfort Liptovská Mara and adjacent settlements).....	35
EVA KOLNÍKOVÁ, Hromadný nález keltských mincí a razidlo z Folkušovej (Hoard of Celtic coins and a coin die from Folkušová).....	65
PÉTER PROHÁSZKA, Auerus cisára Domitiana z okolia Topoľčian (Aureus of the Emperor Domitianus from the Surroundings of Topoľčany).....	89
PÉTER PROHÁSZKA, Sestertius cisára Domitiana z Horných Opatoviec – Originál alebo falzum? (A Sestertius of the Emperor Domitianus from Horné Opatovce – A Genuine Coin or Counterfeit?	93
PÉTER PROHÁSZKA: Nález antických mincí v Malackách v roku 1866 podľa záznamu Friedricha Kenner (Find of Antique Coins in Malacky in 1866 according to the Notice of Friedrich Kenner).....	97
MARIÁN SOJÁK, Príspevok k niektorým numizmatickým nálezom zo Spiša (A Contribution to some Numismatic Finds from the Spiš County).....	105
† JÁN HUNKA, Poklad rakúskych a bavorských fenigov z 15. storočia zo Želiezoviec (Find of Austrian and Bavarian Pennings from 15 th Century from Želiezovce)	117
† JÁN HUNKA – IGOR PROCHNENKO, Mince zo seredňanského hradu (Coins from the Seredne Castle).....	121
† JÁN HUNKA, Nálezy mincí z hradu Šariš (Coins from the castle Šariš)	137
† JÁN HUNKA, Novoveké mince z pohrebiska v Nedanovciach-Krásne (Modern Coins from the burial-ground in Nedanovce Krásne)	143
PETER NOVOSEDLÍK, Archívny nález medaily s heraldickými motívami (Archive Discovery of a Medal with heraldic Motifs)	153
JÁN KUDLÍK – DANICA STAŠŠÍKOVÁ-ŠTUKOVSKÁ, Nález hasičského odznaku v Novom Meste nad Váhom (Finding of the Fire Brigade Badge in Nové Mesto nad Váhom).....	159
DANIEL HAAS KIANIČKA, Život a dielo prvého riaditeľa ryteckej akadémie vo Viedni Antonia Mariu de Gennara (Das Leben und Werk von Antonio Maria de Gennaro, des ersten Direktor der Graveurakademie in Wien)	165
JAROSLAV ŠŮLA, Měnové poměry na území Československé republiky v letech 1918-1920 (Monetary Situation in Czechoslovakia in 1918-1920).....	181

ZBYŠEK ŠUSTEK: Vysielanie Rádia Slobodnej Európy na tému menovej reformy v Československu, reakcie obyvateľov a úradov v záznamoch bezpečnostných zložiek z januára 1952 (Broadcasting of the Radio Free Europe on the Theme of Currency Reform in Czechoslovakia, Reactions of People and State Administration in Monitoring of Security Services in January 1952).....	205
--	-----

NÁLEZY

EVA KOLNÍKOVÁ, Niekoľko nových nálezov keltských mincí z juhozápadného Slovenska (Several new Finds of the Celtic Coins from Southwestern Slovakia)	225
JÁN RAJTÁR – EVA KOLNÍKOVÁ, Nálezy mincí v laténskom osídlení Bánova, Hurbanova, Chotína a Iže (Coin Finds in the La Tène Settlements of Bánov, Hurbanovo, Chotín and Iža).....	228
EVA KOLNÍKOVÁ, Rímske mince z nových nálezov na juhozápadnom Slovensku (Roman Coins from the New Finds in Southwestern Slovakia)	236
† JÁN HUNKA – MAREK VOJTEČEK, Nález uhorskej mince Bela III. v nitrianskom priemyselnom parku (A Find of a Hungarian Coin of Béla III in the Industrial Park near Nitra)	265
PÉTER PROHÁSZKA, Nové údaje o náleze viennských fenigov v Stupave v 19. storočí (New Data about a Find of Viennese Pennings in Stupava in 19 th century)	268
† JÁN HUNKA, Časť pokladu z Borského Svätého Jura (A Part of the Coin Hoard from Borský Svätý Jur)	269
† JÁN HUNKA, Nepochikované novoveké mince zo Štúrova a blízkeho okolia (Unpublished Modern Coins from Štúrovo and its Vicinity).....	271

RECENZIE

EVA KOLNÍKOVÁ, rec.: Keltové. Čechy v 8. až 1. storočí pred Kristem. Militký, J. – Kysela, J. – Tisucká, M. (eds.). Národní muzeum. Praha 2018, 335 str., početné ilustrácie. ISBN 978-80-7036-553-3	276
SRATKY ČASOPISOV A EDÍCIÍ	280
ADRESY AUTOROV PRÍSPEVKOV	281

PRÍSPEVOK K NIEKTORÝM NUMIZMATICKÝM NÁLEZOM ZO SPIŠA

Marián Soják

V priebehu ostatných zhruba piatich rokov sa podarilo počas terénnej prospekcie a pamiatkových výskumov na Spiši objaviť, resp. aj získať informácie o zaujímavých numizmatických nálezoch, ktoré sú predmetom predloženého príspevku. Mince z uvedených lokalít sú súčasťou zbierok AÚ SAV, jedine tri exempláre z nálezísk č. 1.1, 3b, 3c sú v súkromnom vlastníctve nálezcov.

1. Batizovce, okr. Poprad

1) 2015, Štúrova ulica, záhrada rodinného domu č. 31/6, náhodný nález p. Fábera:

- Poľsko, Ján III. Sobieski (1674-1696), Bydgoszcz, 6-groš 1677, Ar, 25 mm, 3,09 g; Kopicki 1978, 170, č. Ib-1d (obr. 1), mierka (ďalej M) 1:1.

2) 2015, Dvor Kostola Všetkých svätých, zber C. Františka r. 2010 (po výskume P. Tajkova) pri JV nároží renesančnej prístavby:

- Sliezsko, Leopold I. (1657-1705), Opole, grešla (trojník) 1704, Ar, 15,5 mm, 0,49 g; Halačka 1988, 786, typ 1687 (obr. 2), M 1,5:1.

3) 2018, Dvor Kostola Všetkých svätých, výskum M. Soják:

a) sonda 1/18, hĺ. 45-55 cm:

- Okrúhly mosadzný príviesok s nasledujúcimi ornamentmi: Averz: grécky kríž, v jeho ramenách písmená zhora nadol CSSML, naprieč NDSMD; Reverz: v strede IHS a tri klíny, okolo: VRSNSMVSM Q LIVB. Príviesok o veľkosti 22 mm a váhe 3,013 g je nutné zaradiť do okruhu benediktínskych medailónov. Pretože písmená sú písané v latinskej kapitále, možno ho zaradiť do novoveku, 17.-18. stor. (obr. 3), M 1,5:1.

b) sonda 1/18, hĺ. 60-70 cm:
 - Uhorsko, Matej Korvín (1458-1490), obolus 1467, po stranách značka mincovne B-S, Ar, 13,4-13,8 mm, 0,46 g. Zle zachovaná; Huszár 1979, č. 715 (obr. 4), M 1,5:1.

c) sonda 3/18, hĺ. 20-30 cm:
 - Uhorsko, Ferdinand II. (1619-1637), Kremnica, denár 1631, Ar, 13,9-14,6 mm, 0,38 g; Huszár 1979, č. 1205 (obr. 5), M 1,5:1.

d) sonda 3/18, hĺ. 70 cm:
 - denár, 16.-17. stor., veľmi zničený exemplár, nečitateľný, 14,3-17 mm, 0,51 g.
 e) sonda 1/18, hĺ. 10-20 cm:
 - Uhorsko, Leopold I. (1657-1705), Kremnica, denár 1681, Ar, 14,9 mm, 0,43 g; Huszár 1979, č. 1508/1509 (obr. 6), M 1,5:1.

f) sonda 3/18, hrob 11, hĺ. 90-95 cm:
 - Sedmohradsko, Mária Terézia (1740-1780), Karl. Belehrad, 1/2-grajciar 1764, Ae, 22 mm, 5,19 g, minca obalená v textílii a použitá ako gombík na odevu zosnulého dieťaťa, averz zničený; Novotný a kol. 1994, 37, č. 21 (obr. 7), M 1:1.

g) sonda 3/18, hl. 70-80 cm:
- Poľsko, Žigmund III. Vasa (1587-1632), Krakov, 3-groš 1603, Ar, 20,5 mm, 1,56 g; Kopicki 1976, 206, LIII: 1 (obr. 8), M 1:1.

4) 2018, povala Kostola všetkých svätých – medzi novovekým odpadom, výskum M. Soják:
- Uhorsko, Rudolf II. (1576-1608), Kremnica, denár 1603, Ar, 14-15 mm, 0,56 g; Huszár 1979, č. 1060 (obr. 9), M 1,5:1.

5) 2020, Kostol všetkých svätých – v lodi pod lavicami, hl. 10-30 cm, záchranná exploatácia M. Soják:

a) Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387-1437), parvus 1387-1427, značka mincovne ?-R, 10,5 mm, 0,45 g; Huszár 1979, č. 580 (obr. 10), M 2:1.

b) Banát Severino, Mikuláš Redwitz (1430-1434), denár bez letopočtu, 1430-1434, možno aj trocha neskôr, falzum?, Ar, resp. postriebrená Ae, 13,5 mm, 0,41 g (HUNKA – SOJÁK 2008) (obr. 11), M 1,5:1.

2. Bušovce, okr. Kežmarok

- 2020, poloha Stredný hon, v mieste predpokladanej zaniknutej stredovekej osady Stragar, náhodný nález A. Nováka:

a) Prsteň, Ar, na kruhovom štítiku s vyrytým drakom, 13. stor., 23 mm, 3,02 g (obr. 12), M 1:1.

b) Uhorsko, Belo IV. (1235-1270), denár, Ar, 13,5 mm, 0,95 g, čiastočne vylomený okraj; Huszár 1979, č. 320 (obr. 13), M 1,5:1.

3. Jánovce-Machalovce, okr. Poprad

Poloha Pod Hradiskom:

- 2017, prieskum M. Soják a V. Habaj:

a) Stredná Európa, Kelti, drachma typu Minerva/Athena Alkidemos (obr. 14), typ B – s postavou bojovníka, cca polovica 3. – zač. 2. storočia pred Kr., Ar, 14,5 mm, 2,68 g (SOJÁK 2021, 41, pozri aj FRÖHLICH 2017, 58), M 1,5:1.

- Koniec 70-tych rokov 20. stor., náhodný nález miestneho obyvateľa, spolu s keramikou púchovskej kultúry a železnou troskou (SOJÁK 2021, 41 n.):

b) Českí, resp. moravskí Kelti, starší mušľovitý typ statéra, druhá polovica až koniec 2. stor. pred Kr., Au, 14,5-15,5 mm, 7,06 g; Paulsen 1933, č. 338-341; Castelin 1965, 12 n., 17 – tab. 1: č. 11, 12; Militký 2015, 196, č. 52, 56 (obr. 15), M 1,5:1.

c) Kelti, typ Zemplín, resp. s vtáčím koňom (Kolníková 1983, 158, variant IV), 1. stor. pred Kr., Ar, 11,5-13 mm, 1,98 g (obr. 16), M 1,5:1.

4. Spišská Belá, okr. Kežmarok

1) 2018, Krivá medza (pri železničnej trati), prieskum A. Novák:

- Rímske cisárstvo, Domitianus (81-96), mincovňa Rím, denár 92-93, Ar, 19 mm, 2,66 g; RIC II, 790 (obr. 17), M 1,25:1.

2) 2018-2020, Kahlenberg - úpätie Stirnu, prieskum A. Novák:

a) Rímske cisárstvo, Traianus (98-117), mincovňa Rím, denár 103-111, Ar, 18,5 mm, 1,86 g (vylomený okraj); RIC II, 118 (obr. 18), M 1,25:1.

b) Rímske cisárstvo, Antoninus Pius (138-161), mincovňa Rím, denár 140-143, Ar, 17,5 mm, 2,55 g, ošúchaný povrch; RIC III, 64 (obr. 19), M: 1,25:1.

c) Rímske cisárstvo, Commodus (177-192), mincovňa Rím, denár 180, Ar, 16-18,5 mm, 1,98 g; RIC III, 264 (obr. 20) M 1,25:1.

d) Rímske cisárstvo, Faustina II. (145-180), mincovňa Rím, denár 156-161, Ar, 18-19 mm, 2,57 g; RIC III, 496 (obr. 21), M 1,25:1.

e) Poľské kráľovstvo, Haličská Rus, Kazimír III. Veľký (1333-1370), Lwów, ruský kvartník či grošik (=4 denáre), 1349-1370, Ar, 18-19 mm, 1,21 g; Gumowski 1960, Taf. 61, Nr. 367; Kopicki 1995, 3047; Kluge 2007, Nr. 1295 (obr. 22), M 1,25:1.

3) 2018-2020, Hoher Rand, prieskum A. Novák:

a) Rímske cisárstvo, Vespasianus (69-79), mincovňa Rím, denár 73, Ar, 17 mm, 1,58 g (2 x vylomené okraje, ošúchaný povrch); RIC II, 546 (obr. 23), M 1,25:1.

b) Rímske cisárstvo, Traianus (98-117), mincovňa Rím, denár 107-108, Ar, 19 mm, 1,49 g (2 x vylomené okraje); RIC II, 96 (obr. 24), M 1,25:1.

4) 2018, Pri Alte Strasse, prieskum A. Novák:

a) Poľsko, Štefan Báthory (1576-1586), 3-groš 1585, zn. Przegonia a ID (mincový úradník Jan Dulski 1581-1590), Ar, 21 mm, 2,33 g; Kopicki 1976, 77 n., IX: 5 (obr. 25), M 1,25:1.

b) Poľsko, Žigmund III. Vasa (1587-1632), Bydgoszcz, poltorák 1622, Ar, 19 mm, 0,82 g; Kopicki 1976, 160 n., 11b (obr. 26), M 1,25:1.

5. Spišské Podhradie-Katúň, okr. Levoča

- 2019, Š. Dravecký, poloha Podsosnie (SOJÁK 2021, 43 n.):

a) Rímske cisárstvo, Marcus Aurelius (161-180), mincovňa Rím, denár 161, Ar, 17-18 mm, 2,82 g; RIC III, 22. Spektrálna analýza: Ag – 95,82 %, Cu – 2,49 %, Pb – 0,789 %, Ir – 0,399 %, Au – 0,239 %, Fe – 0,231 % (obr. 27), M 1,25:1.

b) Rímske cisárstvo, Marcus Aurelius (161-180), mincovňa Rím, denár 169-170, Ar, 18,5-19 mm, 2,75 g; RIC III, 222. Spektrálna analýza: Ag – 92,88 %, Cu – 3,32 %, Si – 1,04 %, Cr – 0,517 %, Fe – 0,203 %, P – 0,095 %, P – 0,095 % (obr. 28), M 1,25:1.

c) Rímske cisárstvo, Commodus (177-192), mincovňa Rím, denár 190, Ar, 17 mm, 2,28 g; RIC III, 205. Spektrálna analýza: Ag – 89,90 %, Cu – 3,39 %, Si – 1,70 %, Al – 1,21 %, Cr – 0,534 %, Fe – 0,315 %, Au – 0,107 % (obr. 29), M 1,25:1.

6. Spišský Hrhov, okr. Levoča

- 2020, Hradisko, náhodný nález Š. Draveckého na hradisku predpúchovskej/púchovskej kultúry:

a) Východná Dácia, Moldavsko, tetradrachma, typ Huși-Vovriești, Ar, 3.-polovica 2. stor. pred Kr., 13,38 g, 23,5-24 mm; Munteanu – Chiriac 2016, typ I; Pink 1939, Taf. II., č. 22-26; Preda 1973, Pl. XXV (SOJÁK, v tlači) (obr. 30), M 1:1.

b) Rímske cisárstvo, Septimius Severus (193-211), mincovňa Rím?, denár 203?, Ar, 18 mm, 1,67 g, vylomené okraje, slabo čitateľný obraz; RIC IV, 189b? (obr. 31), M 1,25:1.

Poznámky k nálezom mincí v prehľade

Spomedzi množstva zachránených keltských mincí z východného podhradia hradiska v Jánovciach-Machalovciach (najmä nelegálnou činnosťou detektormi kovov) si zasluhuje osobitnú pozornosť nález staršieho typu mušľovitého statéra, prvý z oblasti Spiša (obr. 15) a jeden z mála z územia Slovenska, objavený miestnym obyvateľom (z Machaloviec) na sklonku 70-tych rokov 20. stor. Mincu zachránil spolu s obolom zemplínskeho typu (obr. 16) s nevýrazným plochým hrboľom na averze a v zoskupení ďalších artefaktov púchovskej kultúry (črepov a železnej trosky). Nálezca (už zosnulý) – niekdajší spolupracovník Archeologického ústavu SAV (F. Javorského) – chcel zostať v anonymite, pričom

obe keltské mince nám poskytol na zdokumentovanie jeho syn (SOJÁK 2021, 41 n.). Na pôde Archeologického ústavu SAV sa podrobili spektrálnej analýze. Obol typu Zemplín: Ag: 94,39 %, Cu – 1,94 %, Sn – 1,41 %, Pb – 1,24 %, Au – 0,54 %, Fe – 0,29 %, Ir – 0,18 %; Starší mušľovitý statér: Au – 93,83 %, Ag – 5,33 %, Cu – 0,613, Fe – 0,23 %. Podľa Paulsena (1933, č. 338-341) tieto staršie mušľovité typy statérov razili Bójovia v stupni C2 doby laténskej, t. j. v druhej polovici až na konci 2. storočia pred Kr. Ide tak o priamy import z českej či moravskej oblasti (pozri aj MILITKÝ 2015, 196). Zaujímavý je z rovnakej lokality tiež druhý spišský exemplár striebornej drachmy typu Minerva/Athena Alkidemos (obr. 14), ktorej analogický typ („B“) – t. j. s postavou bojovníka – sa prv našiel na hradisku Burich pri Veľkom Slavkove (pozri SOJÁK 2020, tu ďalšia literatúra, napr. FRÖHLICH 2017, 58).

Strieborné tetradrachmy typu Huši-Vovriešti razili dácke kmene vo Východnej Dácii (dnešné Moldavsko) v priebehu 3. až polovice 2. storočia pred Kr. Analyzovaný kus sa našiel na hradisku predpúchovskej až púchovskej kultúry v Spišskom Hrhove (obr. 30), dnes z podstatnej časti zničenom výstavbou diaľnice D1. Predpokladáme, že ide o mincu z roztrateného pokladu z tamojšieho hradiska, ktorý tu objavili niekedy pred r. 1914. Nález predstavuje druhý exemplár dáckej mince zmienenej typu zo Spiša. Prvý pochádza z horeuvedeného púchovského hradiska v Jánovciach-Machalovciach. Z juhozápadného Slovenska sa po jednom exemplári tento typ dáckej mince našiel v Čataji, ďalší pri Veľkom Grobe, v okolí Vlkanova, pri Želiezovciach a depot 32 ks mincí je zo Štitár (BŘEZINOVÁ - BUDAJ 2019). Sporadicky sa tetradrachmy typu Huši-Vovriešti objavili okrem Spiša na východe Slovenska, v okolí Košíc, hradu Čičva a na neznámom nálezisku na Gemeri. Nechýbajú na Ukrajine, zriedkavejšie nálezy sú z južného Poľska a prostredníctvom obchodu sa dostali aj na moravské, české a maďarské lokality, jednoducho na územiach s výraznejším keltským osídlením (SOJÁK 2021, 43 n. – tu ďalšia literatúra).

Je nepochybné, že starorímske denáre z troch lokalít v Spišskej Belej (obr. 17-21, 23-24) súvisia až s neskororímskym osídlením a nie so staršou dobou rímskou. K takémuto tvrdeniu nás vedie zachovalosť mincí (zošúchaný povrch, neraz vylomené okraje), no predovšetkým nálezové okolnosti. Objavili sa spolu s výraznými pamiatkami (najmä s keramikou, menej s kovovými sponami atď. – najmä z polohy Kahlenberg – úpätia Stirnu) severokarpatskej skupiny (SOJÁK – NOVÁK, v tlači). Takto možno vari zaradiť i neúplný zošúchaný denár Septimia Severa zo Spišského Hrhova – Hradiska (obr. 31), ktorého väzba na silné severokarpatské osídlenie v širšom okolí Levoče až po Spišské Podhradie je pravdepodobná. Naproti tomu dobre zachované starorímske denáre zo Spišského Podhradia-časti Katúň (obr. 27-29), ako sa zdá, môžu reprezentovať súveké osídlenie. Prieskum terénu potvrdil prítomnosť viacerých terénnych vln, predstavujúcich staré komunikácie, spájajúce dôležité hradisko púchovskej kultúry ležiace na výšine hradného kopca Spišského hradu s ďalej na západ ležiacimi

súvekými centrálnymi púchovskými sídlami v Jánovciach-Machalovciach, resp. v Hrabušiciach.

Denár Bela IV. (obr. 13) sa našiel južne od obce Bušovce – v polohe Stredný hon, kde sa predpokladá jestvovanie stredovekej osady Stragar, písomne doloženej r. 1282 (ŠTEVÍK 2005, 31, 36, 53). Datovanie denára je v zhode so sprievodným nálezom strieborného prsteňa s motívom draka na kruhovom štítku (obr. 12) a aj s menej početnou keramikou, dnes uloženou v Múzeu Kežmarok (zbery A. Nováka). Ruský kvartník posledného poľského kráľa z rodu Piastovcov Kazimíra III. Veľkého z I'vovskej mincovne (obr. 22) je prvým nálezom mince opísaného typu zo slovenského územia. Ojedinelé nálezy a depoty (často s pražskými grošmi) analogických typov mincí pochádzajú prevažne z Ukrajiny a Poľska, z rozsiahlejšieho územia rozprestierajúceho sa na juh od Gdańska, západne od Krakova až východne od Kyjeva a na juhu po oderskú a chersonskú oblasť (za informácie vďačím Andrijovi Kryžanivskému), avšak dosiaľ sa podobný typ mince na našom území nevyskytol (aspoň medzi publikovanými nálezmi). Vyznačujú tak trasu obchodných ciest vedúcich cez Ukrajinu a severozápadné výbežky Čierneho mora povodím Dnestra cez Povolšie až k Pobaltiu (Križanivskij 2007; 2009). Exempláre zo Spišskej Belej (obr. 25-26) vyznačujú pravdepodobne jednu z ciest vedúcich z územia severne od hrebeňa Karpát na Spiš cez tunajší chotár obce, kde v blízkosti mincového nálezu leží najbližšie tzv. Alte Strasse/Stará cesta s doloženým polykultúrnym osídlením a doteraz zreteľným zárezom, o. i. z doby bronzovej a neskorej doby rímskej až počiatku sťahovania národov. Uvedená cesta bola využívaná aj v neskorších obdobiach, čo dokladajú nálezy novovekých mincí zo 16.-17. stor., objavených pri polohe Alte Strasse.

Archeologický výskum v Batizovciach sa zamerával na preskúmanie bližšie neznámej murovanej prístavby severne od lode farského katolíckeho kostola. Popritom sa preskúmali navážkové novoveké vrstvy na povale tejto významnej cirkevnej stavby (o. i. s nálezom denára Rudolfa II.) (obr. 9) a prikostolný cintorín s neskorostredovekými a novovekými hrobmi, kde sa rovnako získal numizmatický materiál z vrstiev, ojedinele i z hrobov (obr. 1: 2, 4-11). Zaujímavým novovekým artefaktom je tu sviatostka (obr. 3), hoci nálezy benediktínskych medailónov patria vo všeobecnosti medzi najpočetnejšie pamiatky z uvedeného okruhu artefaktov. Prvá legenda v podobe Crux Sacra Sit Mihi Lux znamená Svätý kríž nech je mojím svetlom. Nápis N. D. S. M. D. je skratkou Non Draco Sit Mihi Dux, t. j. Nech nie je zlo mojím pánom. Druhá legenda na prívesku v podobe V R. S. znamená Vade Retro Satana! – Odíď odo mňa, Satan! N. S. M. V. je skratkou Nunquam Suade Mihi Vana – Nikdy ma nepresvedčíš o márnostiach (nikdy ma nepokúšaj o márnosti), S. M. Q. L. zasa Sunt Mala Quae Libas – Čo mi ukážeš je zlé (zlé je, čo mi ponúkaš) a I. V. B. Ipse Venena Bibas – Vypi si svoju otravu. Obe legendy sú na benediktínskych medailónoch aj s IHS, len tie majú aj C. S. P. B. (Crux Sancti Patris Benedicti) – Kríž otca Svätého Benedika. Je zobrazovaný na averze ako stojaca postava s pohárom a hadom. Slúžili proti moru dobytky, tiež ľudí i na všeobecnú ochranu proti akýmkoľvek nešťastiam. V priebehu r. 2020

došlo v batizovskom katolíckom kostole k rekonštrukcii drevených lavíc a podesty pod nimi v priestore severnej i južnej lode. Sledovaním zemných prác sa v hlinitých nánosoch našlo niekoľko novovekých mincí drobnej meny Františka Jozefa I., medzi nimi aj dve vyššie opísané stredoveké razby, z ktorých prekvapuje ojedinelý nález predpokladaného falza denára (obr. 11) komorského grófa Sedmohradska Mikuláša Redwitza (1430-1434), pochádzajúci možno priamo z peňazokazeckej dielne preskúmanej v Jaskyni pri Zlatej diere v Letanovciach v Slovenskom raji (HUNKA – SOJÁK 2008).

LITERATÚRA

- BŘEZINOVÁ, G. - BUDAJ, M. 2019: Hromadný nález tetradrachiem typu Huși Vovriești zo Štitár-Žibrice v kontexte osídlenia regiónu v dobe laténskej. Stud. Hist. Nitriensia 23, Supplementum. Sedem kruhov Jozefa Bujnu, 339-350.
- CASTELIN, K. 1965: Die Goldprägung der Kelten in den böhmischen Ländern. Graz.
- FRÖHLICH, J. 2017: Poklad keltských mincí z Hrhova. Kremnica.
- HALAČKA, I. 1988: Mince zemí Koruny České 1526-1586, III. díl. Kroměříž.
- HUNKA, J. – SOJÁK, M. 2008: Zaujímavé námety na minciach typu Redwitz v kontexte nových objavov. Numizmatika (Bratislava), 22, 27–31.
- HUSZÁR, L. 1979: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute. München.
- KOPICKI, E. 1976: Katalog podstawowych typów monet i banknotów Polski oraz ziem historycznie z Polską związanych, II. Warszawa.
- KOPICKI, E. 1978: Katalog podstawowych typów monet i banknotów Polski oraz ziem historycznie z Polską związanych, III. Warszawa.
- KOPICKI, E. 1995: Ilustrowany skorowidz pieniędzy Polskich i z Polską związanych, I. Warszawa.
- GUMOWSKI, M. 1960: Handbuch der polnischen Numismatik. Graz.
- KLUGE, B. 2007: Numismatik des Mittelalters. Berlin – Wien.
- KOLNÍKOVÁ, E. 1983: Keltsko-dácke mince s tzv. vtáčím koňom alebo zemplínsky typ, Štud. Zvesti AÚ SAV 20, 1983, 155-167.
- КРИЖАНІВСЬКИЙ А. 2007: Львівський монетний двір у XIV–XV століттях. Львів.
- KRYŽANIVSKIJ, A. 2009: Próba rekonstrukcji nie notowanych skarbów monet XIV-XV wieku na Ukrainie Zachodniej. Biul. Num., Nr 3 (335), 161-180.
- MILITKÝ, J. 2015: Oppidum Hradiště u Stradonic. Komentovaný katalog mincovných nálezů a dokladů mincovní výroby. Praha.
- MUNTEANU, L.–CHIRIAC, C. 2016: The Hoard with Coins of 'Huși-Vovriești' Type Discovered in Huși. In: Cojocaru, V. – Rubel, A. (red.): Mobility in Research on the Black Sea Region. Cluj-Napoca, 541-581.
- NOVOTNÝ, V. A KOL. 1994: Mince Marie Terezie 1740-1780. Hodonín.
- PAULSEN, R. 1933: Die ostkeltischen Münzprägungen. Leipzig und Wien.
- PINK, K. 1939: Die Münzprägung der Ostkelten und ihrer Nachbarn. Budapest – Leipzig.

- PREDA, C. 1973: *Monedele Geto-Dacilor*. București.
- RIC – Roman Imperial Coinage, II-III – H. Mattingly/E. A. Sydenham. London 1968 (wildwinds.com/coins/ric/)
- SOJÁK, M. 2020: Keltská drachma zo skupiny Athena Alkidemos z Jánoviec-Machaloviec. *Denarius*, 8, 14-18.
- SOJÁK, M. 2021: Numizmatické skvosty zo Spiša. *Pam. Múz.*, 3, 2021, 40-45.
- SOJÁK, M., v tlači: Tetradrachma Huši-Vovriešti zo Spišského Hrhova – Hradiska. *Denarius*, 9, 2021, v tlači.
- SOJÁK, M. – NOVÁK, A., v tlači: Mince zo staršej doby rímskej v prostredí severokarpatskej skupiny na Spiši. *Slov. Arch. – Supplementum*. K jubileu Karola Pietu. Nitra.
- ŠTEVÍK, M. 2005: Z dejín osídlenia a verejnej správy stredovekého Spiša (stredoveký Spiš). Stará Lubovňa.

CONTRIBUTION TO SOME NUMISMATIC FINDS FORM THE SPIŠ REGION (Summary)

In the last years more coin find were recorder in North Slovakia, in the Spiš region. They contribute to the knowledge of the historical processes in the last centuries BC (Celtic coins, types Minerva/Athena-Alkidemos, Zemplín, shell-like stater, tetradrachma HušiVovriešti – figs. 14-16, 30, Roman coins from 1st – 3rd centuries, figs. 17-21, 23-24, 27-29, 21, medieval and modern coins, coins from Hungary, Transylvania, Poland and Silesia, figs. 1-13, 22-21). The finds' survey also includes a ring from 1^{3th} century and a Benedictine medallion from 17th – 18th century (fig. 3 and 12).

Príspevok vznikol v rámci agentúry VEGA GP 2/0001/18